

Министерство образования Республики Беларусь
Учреждение образования
«Полоцкий государственный университет»

Романо-германская филология,
Контексты культуры
и литературные связи

Международный сборник научных статей

Новополоцк
2017

Редколлегия:

А.А. Гугнин – доктор филологических наук (отв. ред.);
Д.А. Кондаков – кандидат филологических наук;
Т.М. Гордеенок – кандидат филологических наук;
Р.В. Гуревич – доктор филологических наук;
Г.Н. Ермоленко – доктор филологических наук;
Е.А. Зачевский – доктор филологических наук;
З.И. Третьяк – кандидат филологических наук;
Н.Б. Лысова – кандидат филологических наук;
С.М. Лясевич – кандидат филологических наук;
С.Ф. Мусиенко – доктор филологических наук;
М.Д. Путрова – кандидат филологических наук;
Л.Д. Синькова – доктор филологических наук;
И.А. Чарота – доктор филологических наук.

Рецензенты:

кандидат филологических наук, профессор,
заведующий кафедрой зарубежной литературы МГЛУ Ю.В. Стулов,
кандидат филологических наук, доцент,
заведующий кафедрой перевода БГУ Д.О. Половцев

Романо-германская филология. Контексты культуры и литературные связи : междунар. сб. науч. ст. / Полоцкий гос. ун-т ; редкол.: А.А. Гугнин (отв. ред.) [и др.] – Новополоцк, 2017. – 352 с.
ISBN 978-985-531-572-9.

В настоящем международном научном сборнике, продолжающем предыдущие издания (2011 и 2013 гг.) кафедры мировой литературы и иностранных языков Полоцкого государственного университета, публикуются статьи по актуальным вопросам романо-германской и славянской филологии, методологии литературоведческих исследований, методике преподавания гуманитарных дисциплин. Особое внимание в данном сборнике уделено проблемам конкретно-исторического изучения литературных взаимосвязей, а также философским, социальным и литературоведческим аспектам изучения проблемы войны и мира.

УДК 82.0(082)
ББК 83.3(4)я43

**МАСТАЦКАЯ ІНТЭРПРЭТАЦЫЯ МІНУЛАГА
Ў ПРОЗЕ ТЭАДОРА ШТОРМА І ЯНА БАРШЧЭЎСКАГА:
ПАРАЎНАЛЬНА-ТЫПАЛАГІЧНЫ АСПЕКТ**

Г.В. Навасельцава

Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Маішэрава, Беларусь

Генезіс распрацоўкі гістарычнай тэмы ў нямецкай і беларускай літаратурах у сваіх асноўных рысах прыпадае на XIX стагоддзе. Сацыякультурныя абставіны ў нямецкім прыгожым пісьменстве склаліся такім чынам, што цікавасць да гістарычнага жанру, выкліканая папулярнымі творамі Вальтар Скота, актывізуецца ў 1820–30-я гады. Другая палова XIX стагоддзя прадстаўлена ўжо значнай колькасцю творчых персаналій, якія распрацоўвалі гістарычны жанр і стваралі разнапланавыя ў эстэтычных адносінах мастацкія тэксты: Ё.В. фон Шэфель, В. Раабе, Р. Хамерлінг, Г. Борн, Э. Вернер, Э. Экштэйн.

Па-свойму спрыяльным быў гэты перыяд і для беларускай літаратуры: на XIX стагоддзе прыпадае перыяд актуалізацыі грамадска-культурнага жыцця, зварот да фальклорнай спадчыны, яе прадуктыўная мастацкая распрацоўка, паскоранае засваенне традыцый іншых літаратур. Як адзначыў В.А. Каваленка, паскоранасць «суправаджаецца сцяжэннем і нават выпадзеннем асобных перыядаў эстэтычнай эвалюцыі, змяшэннем метадаў і стыляў, іх недастатковай выяўленасцю» [1, с. 54]. Згодна з канцэпцыяй даследчыка, з першай паловы XIX стагоддзя паскоранасць прадвызначае ідэйна-мастацкае развіццё айчынай літаратуры. Заканамерна, што ў такіх умовах пачынае эстэтычна распрацоўвацца пісьменнікамі і тэма гістарычнага мінулага. Звяртаюцца да мастацкай інтэрпрэтацыі беларускага гістарычнага мінулага А. Міцкевіч, Я. Чачот, Г. Жавускі, Ю. Крашэўскі, І. Ходзька, В. Савіч-Заблоцкі. Думаецца, паказальным прыкладам станаўлення новай літаратуры і, у прыватнасці, гістарычнай прозы выступае творчасць Яна Баршчэўскага. У нямецкай паэзіі і прозе гэтага перыяду прыкметнай асобай быў Тэадор Шторм – майстра навелы, яркі прыхільнік так званага краёвага патрыятызму.

Нямецкага і беларускага аўтараў збліжае рамантычнае бачанне мінулага – ідэалізаванага патрыярхальнага свету, супрацьпастаўленага аўтарскай сучаснасці, непрыманне капіталістычных адносін і маралі, услаўленне малой радзімы, якое, аднак, узважаецца да выяўлення пачуцця нацыянальнага патрыятызму.

Для рамантычнага мастацтва было прыярытэтным асэнсаванне гістарычнага мінулага. Рамантызм як літаратурны напрамак узнік у замежнай літаратуры ў канцы XVIII стагоддзя, у Расіі – у 10-х – першай палове 20-х гадоў XIX стагоддзя, а на тэрыторыі Беларусі прыняццям рамантызму сцвярджалі А. Міцкевіч, В. Дунін-Марцінкевіч, У. Сыракомля. Прадстаўнікі рамантызму шукалі ў мінулым духоўнае падбенства са сваёй уласнай эпохай, са сваімі сучаснікамі. У выніку аўтарская ацэнка мінулага становілася суб'ектыўнай, канцэптуальна актуалізаваліся пэўныя перыяды гісторыі, блізкія «па духу» пісьменніцкай сучаснасці. Мастацтва для рамантыкаў было адлюстраваннем суб'ектыўнага свету творцы, які часта ідэалізуе мінулае, імкнецца прадбачыць будучае. Менавіта з трактоўкі мінулага як гісторыі некалькіх блізкіх пакаленняў пачыналася ўсведамленне гістарычнага працэсу. Такім шляхам рамантыкі здзяйснялі місію пазнання законаў развіцця ад старога да новага часу, ад мінулага да сучаснасці і будучыні. Пры гэтым блізкае сучаснасці мінулае насычалася імі нацыянальным зместам, гісторыя асэнсоўвалася праз духоўнае развіццё героя, які для выяўлення запатрабаваных рэчаіснасцю аўтара маральна-этычных прыярытэтаў асучасніваўся пісьменнікам. Гістарычныя звесткі і гістарычная храналогія нярэдка выкарыстоўваліся дзеля літаратурнай містыфікацыі, персанаж як спараджэнне аўтарскай фантазіі надзяляўся рысамі асобы выбранага пісьменнікам часу і ў выніку ствараўся варыянт нацыянальнага гістарычнага міфа. Рамантызм прапагандаваў крэатарскае стаўленне да ўвасаблення гістарычных рэалій, ён упершыню ў рамках класічнага мастацтва з такой завостранасцю аб'явіў права мастака на адначасовае ўвасабленне разнастайных прасторава-часавых модусаў у адным творы.

У чатырнаццаці раздзелах асноўнай сюжэтнай лініі «Шляхціца Завальні...» Ян Баршчэўскі найперш звяртаў увагу на гісторыю выпадкаў і здарэнняў з жыцця паўночнага краю – Полацкага, Невельскага, Себежскага паветаў, – сваёй малой радзімы. Такія творы Тэадора Шторма, як навелы «Aquis submersus» (з лацінскай «Паглынанне водамі») (1876), «Да летапісу роду Грызхус» (1884), «Вершнік на белым кані» (1888), апавядаюць пра адносна блізкае мінулае краю, важнае найперш для яго насельнікаў. Праз паданні і легенды, дзённікавыя запісы і нататкі, успаміны пра мінулае, што перадаваліся з пакалення ў пакаленне, пісьменнік аднаўляе каларыт XVII–XVIII стагоддзяў, асэнсоўвае тагачасныя норавы і звычай, якія прадвызначалі лёс герояў твораў. Важныя гістарычныя падзеі згадваюцца Штормам эпізодычна. Напрыклад, мастацкае дзеянне твора «Да летапісу роду Грызхус» адбываецца на фоне шведска-польскай вайны (1655–1660), у якую былі ўцягнуты і іншыя еўрапейскія краіны. Тэатр ваенных дзеянняў закрануў і Шлезвіг-Гальшцінію – родны край Тэадора Шторма. Са значных ваенных падзей пачатку XVIII стагоддзя пісьменнік звяртае ўвагу на бітву пры Клішове, бітву пад Палтавай і на падзеі Паўночнай вайны (1700–1721), у прыватнасці, на акупацыю дацкімі войскамі Шлезвіг-Гальшціні. Галоўны ге-

рой – Гінрых Грызхус – удзельнічаў у ваенных паходах Карла XII, аднак пісьменніка цікавіць менавіта яго прыватнае жыццё і гісторыя яго рода. Увага акцэнтуюцца на тым, што Гінрых пакахаў і ажаніўся з дзяўчынай, што паходзіла з недваранскага саслоўя, а гэта прадвызначала сямейную трагедыю ўладальнікаў маярата: блізкія Гінрыху не жадаюць прызнаваць такі шлюб. Па віне малодшага Грызхус памірае жонка Гінрыху, і ён, помсцячы, забівае роднага брата, а пасля па ўласнай волі выпраўляецца ў шматгадовае выгнанне. Калі ж вяртаецца пасля вандраванняў, то ўжо бачыць падлеткам свайго ўнука.

Штурм па-мастацку інтэрпрэтуе прыватнае мінулае і лакальную гісторыю, раскрыцця праз любоўную інтрыгу, праз асэнсаванне сацыяльных узаемастасункаў у маленькім грамадстве. Пісьменнік шырока выкарыстоўваў вымысел пры ўвасабленні гістарычных персанажаў і кампазіцыі драматычных па характару сюжэтаў і дасягаў пры гэтым пераканаўчага, высокаэстэтычнага паказу. Так, пра навелу «Aquis submersus» сам аўтар зазначаў, што толькі некаторыя факты запазычаны з летапісаў яго горада, кільскіх і гамбургскіх крыніц. Штуршком для напісання твора «Да летапісу роду Грызхус» сталі некалькі радкоў з малавядомай італьянскай навелы. Як сведчыць эпісталаярная спадчына, аўтар сам казаў пра твор як пра плён чыстага вымыслу, аднак вядома, што творца перад напісаннем «летапісу» прачытаў шмат гістарычных прац і хронік. Фальклорныя крыніцы паслужылі асновай для аднаго з лепшых твораў Штурма – «Вершнік на белым кані». Творца добра ведаў як розныя варыянты літаратурных апрацовак, так і само народнае паданне пра вершніка-прывіда, што з'яўляецца з мора на белым кані і выступае прадвеснікам хуткага няшчасця. Як вынікае з аўтарскага раскрыцця падзей, з вершнікам у народным уяўленні асацыюецца галоўны герой твора – наглядчык дамбы Хаўк Хайен. Таленавіты сын беднага селяніна, ён здолеў не толькі дамагчыся высокай пасады наглядчыка дамбы, але і паспяхова здзейсніў смелы праект пабудовы новай, якая, паводле апавядальніка, стаіць ужо больш за стагоддзе. Хайен, яго жонка і дачка трагічна гінуць у навальнічную ноч, калі мора прабівае старую дамбу. На белым кані ў ноч сваёй смерці паехаў Хаўк, і ў працэсе апавядання гэты вобраз пачынае атаясамлівацца з папярэджаннем пра небяспеку. Пасля смерці Хаўка Хайена яго аднавяскоўцам стаў з'яўляцца вершнік на белым кані. Звычайна яго бачылі менавіта тады, калі мора пагражала людзям.

І Тэадор Штурм, і Ян Баршчэўскі пазбягалі непасрэднага выкарыстання або ўвядзення ў мастацкі тэкст дакладных гістарычных крыніц, але абодва аўтары звярталіся да стылізацыі пад архаізаванае маўленне апавядальніка і тыпалагічна блізкія кампазіцыйнай будовай твораў. Галоўны апавядальнік, якім у беларускага пісьменніка выступае шчыры хрысціянін, у нямецкага – гэта можа быць творчая асоба (мастак), святар, – паводле легендаў і паданняў узнаўляе мінулае, каб усвядоміць яго маральна-этычную вартасць. Апавядальнікам у Тэадора Штурма выступае чалавек, які з дзяцінства цікавіўся мясцовымі гісторыямі, быў чуйным да прыгажосці роднага краю. Для гэтага героя-апавядальніка настае час маральнай сталасці – час даведацца праўду, якая хаваецца за легендай ці паданнем. Як гаворыць апавядальнік ад імені аўтара ў навелу «Да летапісу роду Грызхус», «в нашем краю нивы не перемежаются лесами, как в иных местах; кое-где заросли кустарника нарушают однообразие полей, ибо к югу тянутся лишь марши, необозримые луга, изрезанные каналами. Но к востоку, у северо-фризландского побережья, поднимается совершенно безлесное песчаное плоскогорье; нет тут ни леса, ни деревца, лишь на высоких валах, разделяющих отдельные возделанные полосы, пробиваются редкие кусты терновника или боярышника. И все-таки мое мальчишеское воображение находило в этом ландшафте своеобразную прелесть: дух тайн, витавший над степью, будоражил моё любопытство» [2, с. 319]. Далейшы аповед пра непагодлівы кастрычніцкі дзень, які быццам напоўнены духам паўночных легенд, стылёва збліжаюць Штурма і Баршчэўскага. Апошні паэтызуе някідку прыгажосць свайго паўночнага краю, які Адам Кіркор трапіна называў краем, дзе ледзь не на кожным кроку сустракаюцца сляды мінулага ў помніках, сказаннях, песнях.

Тэадор Штурм паказвае, што ў пошуках праўды яго галоўны герой сустракаецца з тымі, хто памятае сведкаў даўніх падзей, знаходзіць старыя дзённікавыя запісы, зробленыя непасрэднымі іх удзельнікамі. Калі мастацкае дзеянне дасягае кульмінацыі, то рукапіс нечакана абрываецца, і толькі праз шмат гадоў апавядальніку ўдаецца знайсці працяг, які раскрывае найчасцей драматычны фінал раней пададзенай гісторыі. Напружанасць дзеяння, трагічнае гучанне гісторыі маленькага чалавека сведчаць пра тыпалагічнае падабенства твораў нямецкага і беларускага пісьменнікаў. Ян Баршчэўскі працягваў традыцыю гісторыкаў-летапісцаў, якія надавалі народнай творчасці сілу доказу праўдзівага паказу мінулага. Помнікі фальклору аўтарам надзяляюцца такой жа высокай аўтарытэтнасцю, як і думка носбіта народнай мудрасці пана Завальні.

Увасабленне мінулага ў XIX стагоддзі вылучыла на першае месца пытанне пра пераадоленне «часавога бар'ера», які размяжоўвае мінулае (час дзеяння) і сучаснае (час апавядання). Кнігу «Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях» Яна Баршчэўскага варта разглядаць як працяг ранейшых напрацовак мастацкай рэцэпцыі гістарычных матываў і вобразаў у спадчыне філаматаў (напрыклад, баллады «Наваградскі замак», «Радзівіл, альбо Заснаванне Вільні» Яна Чачота). І разам з тым кніга – прыклад перанясення моманту апавядання ў мінулае, пераадолення «часавога бар'ера». Далёка не выпадкова ў лісце да Юліі Корсак ад 19 снежня 1838 года пісьменнік заўважыў: «Чалавеку, што мінулае

забывае, а пра будучае не думае, краіна пачуццяў і думак – чужая» [3, с. 412]. У кнізе Баршчэўскага ўвасоблена праблема пераемнасці розных часоў. Калі Ян Баршчэўскі падае кнігу навел «Шляхціц Завальня...» у спецыфічнай тэмпаральнай «рамцы», то Тэадор Шторм для сваіх навел выкарыстоўвае падвойныя ці патройныя тэмпаральныя «рамкі», якія дазваляюць супаставіць мінулае і аўтарскую сучаснасць. Героём, што нязменна выступае носьбітам аўтарскай сімпатыі, з'яўляецца добрасумленны, высокамаральны чалавек, што змагаецца з несправядлівасцю, жорсткасцю, абьякавасцю.

Шторм больш паслядоўна, у адрозненне ад Баршчэўскага, майстра паэтычна-метафарычнага адлюстравання акаляючага свету, перадае гістарычны каларыт тых часоў, якія сталі прадметам увасаблення. У лірычнай сюжэтнай лініі галоўны герой беларускага пісьменніка імкнецца асэнсаваць лінейны гістарычны рух, дзеля чаго згадвае і ўключае ў аўтарскую канцэпцыю сучаснасці і мінулага рэальныя гістарычныя падзеі, у прыватнасці, войны, якія пракаціліся праз Беларусь. У лірычным творы «Думкі самотніка» згадваецца вайна Пятра I са шведамі. Аснову «аповесці даўніх часоў» утвараюць гістарычныя звесткі: калі на беразе Балтыйскага мора сышліся дружыны шведаў з велізарным войскам паўночнага Цэзара, дрыжала Нарва і іншыя фартэцыі ад зброі пераможцаў. Вайна ўвасабляецца пісьменнікам у сімволіка-алегарычным плане: «Зарава страшных пажараў, пльвучы ў аблоках ад марскіх берагоў, няраз апоўначы залівала крывёю неба над усёй Беларуссю. Люд, дрыжучы, паглядаў угору, дзе ў хмарах, што дыміліся крывёю, змагаліся палкі конных і пешых волатаў, і няраз гэты прывід трываў на небе да ўзыходу сонца» [3, с. 200]. Пад час тае вайны, паводле Баршчэўскага, валадарылі па ўсёй Беларусі голад і чума. Зямля ў гэты год, названым годам Лебяды, была без снегу, гінула на палях рунь, ад моцных маразоў трэскаўся дол. Прыйшла вясна, ажылі дрэвы і лугі, але палі былі пакрыты лебядой. Гэта сумная рэчаіснасць дапаўнялася страшнымі цудамі: апоўначы сонных абуджаў моцны крык дзіцяці, але калі хто выходзіў з хаты, то нікога не бачыў і плачу не чуў, толькі брахалі ля суседніх дамоў сабакі. У навелу «Да летапісу роду Грызхус» Шторм увёў канкрэтна-гістарычныя звесткі: «...Тяжэлая година настала для нашей страны; об ужасах тех дней, дней так называемой «польской войны», ещё долгие годы вспоминали и за кружкой пива, и за прялкой. Наш герцог, правда, не вел войны, он ратовал за мир; но дочь его была замужем за одним из участников войны, шведским полководцем, а недоверчивый датский король был сорегентом и не щадил ни страны, ни герцога, сына сестры своей. Но наихудшим злом были не разорительные контрибуции, а шедшие на помощь королю чужеземные войска, которые наводнили всю страну» [2, с. 331–332]. Аўтар стварае цэласны малюнак трывожнага жыцця раней мірнага краю, праз які пастаянна праходзяць чужаземныя войскі.

У лірычнай сюжэтнай лініі кнігі «Шляхціц Завальня...» даецца мастацкая рэканструкцыя асобных момантаў гістарычна-легендарнага даўно мінулага. У «Нарысе Паўночнае Беларусі» Ян Баршчэўскі звярнуўся да «аднаго простанароднага падання» пра волата Княжа, які разрабаваў горад, што стаяў калісьці на паўднёвым баку возера Нешчарда. Там цяпер гара, якую з трох бакоў амывае вада, а на той паўвыспе і быў некалі горад, што пацвярджаецца канкрэтна-гістарычнымі звесткамі: «Там часта знаходзяць у пяску сцёртыя вякамі срэбныя манеты, шклянныя аздобы, якія насілі бабулі нашых бабуляў, іржавыя рэшткі разнастайнае старасвецкае зброі» [3, с. 84]. Легендарная гісторыя апавядае, што, прываблены да берагоў Нешчарды надзеяй на багаты рабунак, Княжа адужаў слабую абарону, пазабіваў хыхароў. Далейшы аповед пра падзеі насычаны згадкамі пра цудаздзейныя рэчы. Затопленыя на дне возера званы штодзень падавалі голас на захадзе і ўсходзе сонца, ад якога ўсё жывое хавалася ў далёкіх пушчах. Гэты звон – папярэджанне пра чуму, якая, падобная да чорнага шара, лятала апоўначы па спустошаным горадзе, і, дзе яна дакранулася да сцяны дома, адтуль ніхто не выходзіў жывы. Так вымерла ўся дружына Княжа. Ён сам, пакінуўшы ўсе багаці, з некалькімі сябрамі ўцёк з горада, але за возерам і яго напаткала смерць. Волат быў пахаваны ў вялікім кургане, які, апавядае Ян Баршчэўскі, ёсць і цяпер і называецца Магілай Княжа. Міфалагічныя павер'і насычаюць і мастацкі тэкст навелы «Да летапісу роду Грызхус». Гінрых Грызхус і яго ўнук, адзіны спадчынік роду, трагічна гінуць пры загадкавых абставінах. Пасля гэтага пайшлі чуткі, што вышэйшыя сілы адплацілі Гінрыху за забойства роднага брата: «После погребения опять всплыли толки о «чёрных днях»: призрак убитого всё-таки настиг юнкера Гинриха, свернул ему шею и уничтожил с ним весь его род. Я же повторяю и сегодня то, что твердил всегда: все это пугае и несовместимо с бесконечной благостью господней» [2, с. 424]. Курган, які называецца Магілай Княжа, маярат Грызхус, ад якога засталіся толькі руіны, – сведчанні пра даўніну, важную для пісьменніцкай сучаснасці.

Праз сваіх персанажаў і Шторм, і Баршчэўскі ў рэчышчы хрысціянскага ўсведамлення часу імкнуліся выявіць пачатак і канец агульнабыццёвых працэсаў, раскрыць іх у гістарычным кантэксце, паказаць сувязь і пераемнасць часоў. Абодвума аўтарамі падкрэсліваецца, што найбольш важныя для адлюстравання пераемнасці мінулага і сучаснага не матэрыяльныя гістарычныя памяткі, а менавіта духоўныя. Гістарычнае мінулае абодвума творцамі асэнсоўваецца ў кантэксце фальклорна-міфалагічнай спадчыны роднага краю, інтэрпрэтуецца як крыніца маральна-этычных каштоўнасцей. Пры гэтым нямецкі аўтар

прасочвае канкрэтна-гістарычныя дэталі мінулага, а беларускі перадае гістарычны каларыт у сімволіка-алегарычнай форме.

ЛІТАРАТУРА

1. Каваленка, В.А. Вытокі. Уплывы. Паскоранасць : развіццё беларускай літаратуры XIX–XX стагоддзяў / В.А. Каваленка; рэд. П.К. Дзюбайла. – Мінск: Навука і тэхніка, 1975. – С. 54.
2. Шторм, Теодор. Новеллы: в 2 т. / Т. Шторм; перев. с нем. – М.: Худож. лит. – 1965. – Т. 2. – С. 319.
3. Баршчэўскі, Я. Выбраныя творы / Я. Баршчэўскі; уклад., прадм. і камент. М. Хаўстовіча. – Мінск: Беларус. кнігазбор, 1998. – С. 412.

АВСТРИЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

АДВЕЧНАЕ І АКТУАЛЬНАЕ Ў ТВОРЧАСЦІ КАНСТАНЦЫІ ДЭНІГ, АЎСТРЫЙСКАГА ДРАМАТУРГА ХХІ СТАГОДДЗЯ

Т.Г. Барычэўская

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск (Беларусь)

Матыў недаверу да перспектываў развіцця грамадства, тыповы для творчасці знакавага драматурга Аўстрыі другой паловы ХХ стагоддзя, «альпійскага Бекета» Томаса Бернхарда, знайшоў сваё адметнае эксперыментальнае ўвасабленне і на сучасным этапе развіцця аўстрыйскай драматургіі. Выдатны прыклад такога ўвасаблення можна знайсці ў п'есах драматурга, рэжысёра і пісьменніцы *Канстанцыі Дэнніг* (Constanze Gabriela Luise Dennig-Staub, нар. у 1954).

Як і Петэр Хандке, нязгасная зорка на небасхіле аўстрыйскай драмы, Канстанцыя Дэнніг пачала сваю кар'еру ў літаратурнай суполцы горада Грац, але, у адрозненне ад знакамітага суайчынніка і калегі, у якасці напрамка для мастацкага развіцця аўтарка абрала «сучасную новую драму». Характарызуюць дадзеную плынь не столькі аналогіі з Генрыкам Ібсенам і Бернардам Шоў, нейкая новая праблематыка ці прынцыпы «постдрамы», акрэсленыя Хансам-Тісам Леманам у манаграфіі «Постдраматычны тэатр», – хутчэй, гэта спроба выкарыстаць дзеля аналізу, апрацоўкі і адлюстравання звыклых канцэпцый і архетыпаў нязвыклых драматургічных прыладаў.

Малады беларускі драматург Павел Пражко называе такія рысы гэтай з'явы, як «нізкі узровень абагульнення» і «канцэнтрацыя на паўсядзённым індывідуальным вопыце» [1], а яго расійскі калега Міхась Дурнянкоў дае наступнае вызначэнне: «Новая драма не ў сучаснасці тэматыкі: пытанні адносна часу застаюцца аднымі і тымі ж. Структура чалавечага грамадства не мяняецца, праблемы сямейныя і іншыя застаюцца. Змяняецца абалонка, у якую ўсё гэта загорнута. Справа ў форме, у сучаснасці мовы. Важны прыём, пры дапамозе якога адбываецца выказванне» [2].

Так, творы Канстанцыі Дэнніг («Экстазі Рэйв» / «Exstasy Rave», 2003; «Жывот напракат» / «Bauch zur Miete», 2006; «Фантомны боль» / «Phantomschmerz», 2007; «Герыятрычны кактэйль» / «Geriatrischer Cocktail», 2008; «Класічныя урывачкі кахання. Камедыя з людзьмі і лялькамі» / «Klassische Liebesschnipsel. Commedia mit Menschen und Puppen», 2011 і інш.) на першы погляд тычацца выключна актуальных – ці нават так званых «модных» – праблемных пытанняў. Але калі зазірнуць глыбей, то робіцца зразумела, што актуальныя гэтыя пытанні не ў якасці цікавай тэмы для абмеркавання ў «блогасферы» ці для навукова-папулярнай спрэчкі, а як адвечна важныя для выжывання чалавецтва [3]. І таму менавіта п'еса К. Дэнніг «Экстазі Рэйв» была пры падтрымцы нямецкага культурнага цэнтра імені Гётэ перакладзеная ў 2004-м годзе на рускую мову і абраная Эксперыментальным Тэатральным Цэнтрам «Мастер-класс» дзеля пастаноўкі ў лістападзе 2009 на Міжнародным фестывалі NET («Новы Еўрапейскі Тэатр»).

П'еса-антыўтопія, за якую аўтар у 2006 годзе атрымала міжнародную ўзнагароду «За мастацкія дасягненні ў барацьбе супраць жорсткага абыходжання з састарэлымі людзьмі» («World Award für künstlerische Leistungen gegen elder abuse», 2006) прысвечана тэндэнцыі агульнага старэння насельніцтва Зямлі, эўтаназіі і герантацыду. Нягледзячы на тое, што дзеянне развіваецца ў 2034 годзе, драматург закрэпае комплекс праблем, які мае глыбокія карані як у фактах мінулага розных народаў – ад этрускаў да індыйцаў, кітайцаў і славян – так і ў іх міфалогіі, фальклору і класічнай літаратуры. «Градыцыя» пазбаўляецца ад старых, калі тыя не могуць больш працаваць і робяцца абужай для ўласных дзяцей, з'яўлялася (а ў некаторых краінах з'яўляецца і зараз), на жаль, даволі распаўсюджанай. Празрыстыя алузіі таксама да шэкспіраўскай драмы «Кароль Лір» і яе шматлікіх рымейкаў, у тым ліку п'есы Томаса Бернхарда «Мінеці» («Minetti. Ein Portrait des Künstlers als alter Mann», 1977). Пачатак п'есы, калі грывёр на вачах у публікі наносіць галоўным дзеючым асобам апошнія штрыхі грыву, стварае ўражанне, што ўсё, што